

SPAȚIUL PUBLIC BUCUREȘTI PUBLIC ART BUCHAREST

Publicație realizată în cadrul proiectului *Spațiul public București* / *Public Art Bucharest*, în colaborare cu „Suplimentul de cultură”

Platformă pentru discuții transdisciplinare și dezbateri

**MARIUS BABIAS,
SABINE HENTZSCH**

Spațiul public este un indicator pentru starea societății și a democrației. Planificarea urbană și arhitectura nu influențează numai aspectul exterior al orașului, ci și relațiile sociale ale locuitorilor. Modul în care este structurat un oraș și în care sînt combinate domeniile „locuit”, „comert” și „timp liber” dezvăluie anumite aspecte referitoare la parametrii sociali din trecut și permite o concluzie asupra condițiilor de viață ale oamenilor. Spațiul public al unui oraș reprezintă mai mult decît suma străzilor, piețelor și clădirilor sale, a magazinelor și parcurilor, a locurilor de petrecere a timpului liber și a monumentelor. Spațiul public al unui oraș se definește, în primul rînd, prin interacțiunea socială a oamenilor, precum și prin modul în care persoanele care locuiesc în oraș percep, experimentează și trăiesc orașul lor. De spațiul public țin, de asemenea, și mijloacele de comunicare în masă.

Democrație – artă – spațiu public: proiectul pilot *Spațiul Public București* / *Public Art Bucharest* constă în intervenții, dezbateri și acțiuni de-a lungul anului 2007. Proiectul *Spațiul Public București* / *Public Art Bucharest 2007* creează o platformă pentru discuții transdisciplinare și dezbateri, explorînd felul în care arta în spațiul public încurajează o angajare critică cu structurile de putere care sînt dominante în sfera publică.

Acestea influențează și marchează viața orașului. Spațiul public este un mod activ de experimentare a orașului de către locuitorii acestuia.

Arta contemporană în spațiul public este expresia dezvoltării culturale și democratice a societății. Spre deosebire de monument, care poate fi instrumentalizat pentru a deservi anumite scopuri politi-

ce, proiectele artistice autonome, desfășurate în spațiul public, urmăresc confruntarea publică cu anumite teme contemporane predilecte. Arta în spațiul public are o tradiție îndelungată în democrațiile vestice și o valoare socială mare.

Bucureștiul trebuie să fie recunoscut ca o metropolă culturală europeană și ca atare are nevoie

de acele structuri care pot stimula un schimb de idei sincronizate cu dezvoltările internaționale contemporane. Proiectul *Spațiul Public București* / *Public Art Bucharest 2007* urmărește trei obiective:

1. să încurajeze Bucureștiul să țină pasul cu evoluția artei contemporane și să creeze interes față de spațiul public;
2. pe termen scurt, proiectul urmărește să creeze o inițiativă autonomă privind arta în spațiul public;
3. pe termen lung, această inițiativă autonomă va permite realizarea susținută și continuă a proiectelor în spațiul public.

Spațiul Public București / *Public Art Bucharest 2007* oferă diferite formate care încurajează locuitorii să interacționeze cu societatea. Proiectul trebuie continuat, cu scopul de a confrunta locuitorii Bucureștiului cu orașul în care trăiesc, determinîndu-i să-și asume un rol activ în definirea sferei publice și de a crea un profil cultural al orașului.

Imagini de la conferința și prezentarea proiectului la Biblioteca Centrală Universitară Carol I – Galeria „Galateca” – 20 aprilie 2007. Participanți: Marius Babias, Marlis Drevermann, Sabine Hentzsch, Olaf Metzler, Tîmotei Nădășan, Horia-Roman Patapievici, Șerban Sturza și Michael M. Thoss

Ce este postcolonial în postcomunism?

BORIS BUDEN

În mod ciudat, postcomunismul împărătește această dilemă cu situația postcolonială. Putem vorbi de „postcolonialism“ doar în cazul societăților care s-au aflat cândva într-un raport colonial neintermediat, fie în calitate de coloniști, fie în calitate de coloniști, sau se poate spune mult mai mult de atât, și anume că astăzi sintem cu toții postcoloniali, privind la nivelul unei dimensiuni istorice globale?

Această dilemă poate fi înțeleasă concomitent ca primă convergență a ambelor poziții – cea postcomunistă și cea postcolonială. Dacă gândim mai departe însă, ar trebui să lăsăm deschisă dilema mai sus menționată. De ce? În orice caz nu pentru că o decizie în această chestiune ar fi imposibilă. Nu este greu să găsim autori și autoare care, folosindu-se de o argumentație convingătoare, percep postcomunismul ca o stare globală. E vorba, spre exemplu, de Susan Buck-Morss¹, Nancy Fraser² sau de Charity Scribner³. Toate cele trei autoare înțeleg postcomunismul sau postsocialismul ca o stare epocală: pe de-o parte, în sensul unei dispariții epocale a utopiei (Buck-Morss); pe de altă parte, ca o transformare epocală în caracterul revendicărilor politice dominante – de la revendicările pentru justiție socială, la cele pentru o „justiție a recunoașterii“, cu referire la recunoașterea identităților specifice, etnice, culturale, de gen etc. În cazul lui Charity Scribner, postcomunismul este înțeles ca o formă a declinului epocal al modernismului industrial.

Dar acesta nu este tot adevărul. Ca obiect de cercetare al antropologiei, respectiv etnologiei, postcomunismul apare în principiu ca un fenomen strict delimitat geografic. Această modalitate de producere a cunoașterii aproape că nu se interesează de condițiile istorice universale. Din contră, își epuizează întreg interesul în ceea ce este local și în specificul culturalo-istoric.

În mod similar, se poate vorbi despre o bună parte a cercetării culturologilor, ca și despre producția de cultură, cum ar fi arta și literatura, care își găsesc materialul cu precădere în contextul specificului local.

Nici fenomenul așa-numitei nostalgii postcomuniste nu poate evita dilema. Pe de-o parte, viața cotidiană specifică la momentul respectiv este amintită în cheie nostalgică în țările fost comuniste de parcă ar avea o însemnătate majoră la nivel cultural, capabilă să întemeieze identități. Pe de altă parte, aceeași nostalgie postcomunistă se referă la o experiență globală. În viziunea lui Charity Scribner, sintem cu toții nostalgici, pentru că, odată cu apusul modernismului industrial, experiența colectivului și a solidarității colective, tipică pentru societățile socialiste, a dispărut,

Are postcomunismul ceva de-a face cu postcolonialismul? Cel ce caută un răspuns la această întrebare nu poate evita dilema fundamentală a situației postcomuniste: denumim postcomuniste doar acele societăți care s-au aflat cândva sub dominația comuniștilor sau termenul de „postcomunism“ are o semnificație valabilă la nivelul istoriei globale? Sînt doar unii dintre noi postcomuniști sau sintem cu toții?

lăsînd în urma sa un spațiu gol, resimțit astăzi ca o pierdere.

Dilema însăși este articularea libertății

Însă de ce ar trebui să lăsăm deschisă această dilemă, între semnificația globală a postcomunismului și cea a specificului cultural și local, chiar dacă, după cit se pare, ea poate fi rezolvată cu ușurință?

Motivul se află la îndemînă: pentru că această dilemă nu este o dilemă a cunoașterii, a cărei dizolvare ar putea fi găsită în căutarea unui adevăr obiectiv. Cu alte cuvinte, luarea unei decizii în această dilemă implică mereu o poziționare politică subiectivă. Aceasta înseamnă că ea nu poate fi atinsă de o examinare a realității obiective. Din contră, dilema despre care vorbim aici este o dilemă tocmai pentru că se articulează în dimensiunea libertății, adică în dimensiunea conțințelor politice și istorice. Dilema însăși este articularea libertății. Din această cauză, voința, iar nu cunoașterea noastră, are mai degrabă ultimul cuvînt de spus în această dilemă. O decizie nu ne poziționează doar în interiorul unui canon al cunoașterii. Mai mult decît atât, ne poziționează în mod decisiv în raport cu o putere concretă, respectiv cu un dispozitiv real de putere.

Poți să rămîi aproape neutru atît timp cît în calitate de antropolog studiez, în cadrul unui program de doctorat de la o universitate americană, „caracterul postcomunist al relațiilor sexuale din satele României meridionale“. Însă această neutralitate nu mai are sens atunci cînd spui: „Trăiesc într-o lume postcomunistă“ sau cînd, într-o situație politică concretă, îți mărturisești „nostalgia după vechile vremuri comuniste“. În ambele cazuri, o poziționare politică este subînțeleasă. Fie te identifice într-un orizont istorico-global, și nu într-un context politic specific la nivel local, respectiv într-un cadru instituțional al statului-națiune, fie exprimi o critică îndreptată împotriva stării de fapt. Cine

vorbește despre „nostalgia după comunismul apus“, în contextul unei privatizări postcomuniste adeseori criminale, în mod fătîș nu articulează doar o critică a acestei realități specifice postcomuniste, ci exprimă, în același timp, o critică a raporturilor capitaliste hegemonice la nivel global.

Postcomunismul, o fază istorică de tranziție

Să rezumăm ceea ce am afirmat pînă acum: postcomunismul împărătește cu postcolonialismul mai întîi problema reprezentată de faptul că nu poate fi un obiect clar definibil al producției de cunoaștere. O elaborare teoretică postcomunistă, și anume conceperea unor „postcomunist studies“ (studii postcomuniste) se confruntă cu aceeași problemă, ca și „postcolonial studies“ (studiile postcoloniale): „postcolonial studies has no definable object“.⁴ Ca și termenul de „postcolonialism“, termenul de „postcomunism“ implică „a constant slippage between significations of an historical transition, a cultural location, a discursive stance, and an epochal condition“.⁵

Postcomunismul poate fi înțeles în chip similar: ca o fază istorică de tranziție, așa cum este cazul în special în științele politice. Aici, postcomunismul este cercetat ca un fenomen al transformării politice (*transition to democracy* – tranziția către democrație), ca o localizare culturală. Se ia în calcul doar deja-amintita fixare nostalgică asupra formelor culturale și a obiectelor cotidianului socialist apus sau ale producției culturale socialiste. Postcomunismul apare aici în cadrul conceptual al memoriei culturale ca o poziție discursivă, cumva în sensul unei tentative de a reconcilia lupta deja amintită pentru justiție socială cu lupta pentru recunoaștere; în cele din urmă, ca o situație epocală, în sensul unei epoci postutopi-

ce sau al unei epoci de după apusul modernismului postindustrial.

Dar acesta nu este un răspuns la întrebarea privind caracterul postcolonial al postcomunismului, atît timp cît rămîne o chestiune de cunoaștere. Altfel spus, întrebarea în cauză are sens doar atunci cînd sare dincolo de cadrul reflecției teoretice. Din această cauză trebuie reformulată, astfel încît să corespundă imediat problemei puterii, exprimînd în acest mod substratul politic al interogației.

Vom putea vorbi de un caracter postcolonial al postcomunismului abia atunci cînd comunismul va fi înțeles și el ca o putere colonială.

Dar a fost comunismul cu adevărat o putere colonială?

Cine încearcă să răspundă la această întrebare la nivelul realității istorice concrete ajunge rapid în impas. Este îndubitabil că pretenția de putere a Rusiei Sovietice, aproape nelimitată la timpul ei, a fost trăită în Europa de Est socialistă, în mod subiectiv, ca un fel de dominație imperială. Acest lucru este cu atît mai valabil pentru multe popoare din interiorul fostei Uniuni Sovietice. Să ne gândim doar la țările baltice, la Ucraina, la popoarele din Caucaz sau la cele de dincolo de Urali. Ele au, cu siguranță, mai multe motive să-i asemene pe deținătorii puterii din Moscova cu niște dominatori coloniali.

Dar unde se afla cu adevărat centrul acestei puteri coloniale? Sau, mai bine spus, cine sau ce era acest centru? Care era poporul metropolei coloniale și care era interesul său colonial?

Nu există răspuns la această întrebare. Centrul „colonialismului sovietic“ este gol. Presupusul său subiect, poporul rus, a resimțit el însuși comunismul sovietic ca o putere colonială. „Rusia, Rusia!“ au strigat masele pe străzile Moscovei la începutul anilor nouăzeci, cerînd ieșirea Rusiei din Uniunea Sovietică.⁶

În fapt, statul național rusec a renăscut din ruinele primului stat al muncitorilor și țărănilor. Națiunea rusă se află din nou în actul autodeterminării, de parcă tocmai ar fi fost eliberată de sub jugul dominației coloniale.

Acesta este punctul-terminus al tuturor considerațiilor privind caracterul postcolonial al postcomunismului. Revoluțiile democratice din 1989 au forma unei eliberări naționale în tradiția luptelor postcoloniale. Dar ceea ce este eliberat nu este pur și simplu poporul sau partea din popor subjugată de comuniști. Cu atît mai puțin indivizii. Ci este vorba de națiunea renăscută prin eliberarea de sub dominație străină.

Tranziția fatală, de la „noi sintem poporul“ la „noi sintem un popor“, în care se regăsește prăbușirea comunismului redeșit și care, după cum se știe, este înfățișată de gîndirea liberală de stînga ca un fel de degenerare a revoluției democratice inițial autentice, poate avea și o altă semnificație, și anume cea a victoriei în lupta anticolonială, respectiv a eliberării naționale de sub puterea străină, imperială. „Noi sintem un popor, pentru că ocupația care ne-a divizat a luat sfîrșit“. Prin urmare, nu e vorba, așa cum crede gîndirea liberală de stînga, de revocarea unui antagonism social deschis în cadrul uniunii naționale, ci de o deplasare a acestui antagonism din interior spre exterior sau, mai bine zis, despre pacificarea sa în fețișul dominației străine.

Așadar, ce este postcolonial în postcomunism? Nimic altceva decît imposibilitatea de a înțelege comunismul ca o expresie a antagonismelor sociale și de a-l încorpora retroactiv în narațiunea propriei eliberări – ca o treaptă sau ca o încercare eșuată. După cum se știe, postcomunismul începe odată cu gaura din drapelul românesc. Va deveni postcolonial atunci cînd această gaură va fi din nou astupată.

Traducere din limba germană de Cristian Cercel

¹ Susan Buck-Morss, *Dreamworld and Catastrophe: The Passing of Mass Utopia in East and West* (Cambridge: MIT Press, 2000)

² Nancy Fraser, *Die halbierte Gerechtigkeit. Schlüsselbegriffe des industriellen Sozialstaats* (Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 2001)

³ Charity Scribner, *Requiem for Communism* (Cambridge Massachusetts, London: MIT Press, 2003)

⁴ „Studiile postcoloniale nu au vreun obiect definibil de studiu“. Kalpana Seshadri-Crooks, „At the Margins of Postcolonial Studies“ *Ariel* 26(3) (July 1995): 67

⁵ „... o alunecare constantă printre semnificațiile unei tranziții istorice, ale unei locații culturale, ale unei atitudini discursive și ale unei condiții epocale“. Benita Parry, „The Postcolonial: Conceptual Category or Chimery?“

⁶ Boris Groys, „Die Geschichtsschreibung sucht ein neues Subjekt: Die postkommunistische Lage“, *„Le Monde diplomatique“* 7380, 11 iunie 2004

Celălalt Spațiu

ALINA ȘERBAN

Aspectele discutate, unele cu caracter general, altele specifice, porneau de la premisa că un nou set de norme (instituționale, educaționale și estetice) este prescris comportamentului cultural actual. La o primă vedere, schimbările par a fi operate. Trecând însă la examinarea condițiilor producției culturale contemporane, am surprins o anumită instabilitate a artei în geografia publică, consecință directă a conduitei sociale și politice prezente. Într-o anumită măsură, această instabilitate pare a fi provocată și de polarizarea timpului artistic din România între intervenție și izolare – între puseuri de revoltă față de unele deprinderi cotidiene și refuz programatic de a interveni public.

În citeva rânduri, voci (publice) au atins chestiunea lipsei de consistență a gramaticii artistice în contextul public românesc, a modului precar de gestionare a potențialului social imens al acestui limbaj, precum și a conștienței cu care se invocă public o practică artistică secătuită formal și conceptual, convulsivă și populistă. Cu câteva excepții, proiectele de artă publică desfășurate după '90 sînt rezultatul exercitării unor conexiuni ambigue între sistemul instituțional public și comunitatea artistică, între artist și societate. Drept consecință, o artă de „circumstanță” – impersonală și ceremonială – a fost incurajată, confirmându-mi că societatea românească se află încă sub semnul (lacanian) al explicării realului în termenii unei traume.

De aceea, pledoaria pentru o artă în context public este cu atât mai necesară cu cît, la o examinare atentă, vom identifica un mod de apreciere a obiectului de artă, plasat în structura orașului, drept *bibelou urban*. Mai mult decît atât, testarea barierelor de înțelegere culturală ale opiniei publice din România ne va revela existența unui tipar artistic „monumental”, a unui dezacord cu așteptările tinerei generații și a unui autism instituțional în ceea ce privește gestionarea valorii publice.

Pornind de la aceste date, voi încerca să prezint acele limite și prejudecăți publice care generează o abordare sărăcăcioasă a noțiunii de *spațiu public* în raport direct cu cea de *artă* și să semnaliez gradul de recunoaștere publică pe care îl are, în momentul de față, gestul artistic contemporan.

Prezența artei și a artistului în spațiul public românesc este derizorie

Noul cadru democratic nu a reclamat, așa cum ne-am fi așteptat, prezența activă a artistului în viața publică. Informația precară, lipsa unor practici discursive și critice anterioare care să acomodeze publicul cu limbajul artistic contemporan, impulsurile și, uneori, constrîngerile (individuale, instituționale) de a evacua cît mai rapid posibil politicul din artă au determinat izolarea sferei publice de preocupările scenei de

Într-o conversație purtată recent la București cu un apreciat istoric de artă, aflat într-o scurtă vizită de documentare, am punctat, la cererea interlocutorului meu, cîteva dintre particularitățile „mariajului” artei (a se citi contemporană) cu sfera publică românească și am evocat operațiile prin care practica artistică și curatorială și-a (re)cîștigat dreptul de a se integra domeniului de comunicare publică.

artă din România. Efectul imediat al acestei rupturi este resimțit în peisajul dezolat al orașelor, unde o artă tăcută de expresie modernistă este cultivată în defavoarea unei arte cu atribuții multifuncționale (de la mobilier urban, zonă de *loisir*, la forme de investigare ale condiției post-comuniste, dezbateri publice, intervenții media). Tentativele culturale care au avut ambiția de a da o nouă măsură practicii artistice în spațiul public, prin formate vizuale și curatorial alternative, s-au lovit de pasivitatea aghorei, și chiar de cea a scenei de artă. De aceea, nu trebuie să ignorăm limitele sferei publice românești, vizibile în comportamentul și în modul de gândire al membrilor ei. Intervențiile artistice, creditate prin tăieri de panglică, ne indică foarte clar cît de importanți sînt ca primi pași în stabilirea dialogului cultural: evitarea apropierei spațiului public ca zonă esențial conflictuală ce opune planul instituțional public celui independent, planul politic celui cultural; factorul educațional și procesul critic. Doar în aceste condiții, sensurile sintagmei *artă în spațiul public* vor depăși cadrul estetic și teoretic tradiționalist cu care ne-am obișnuit. *Arta în spațiul public* va reprezenta o formă de practică socială, o modalitate de negociere a genealogiilor politice și culturale publice.

Așadar, nu vom exagera dacă vom descrie drept derizorie prezența artei și a artistului în spațiul public românesc. Absența unor inițiative constante care să stimuleze relația dintre trecător/consumator și artă, dintre instituțiile statului și comunitatea artistică, dintre public și privat contribuie la invazia unor inserturi „artistice” de o calitate indoielnică ce vin să „comemoreze” un protocol de circumstanțe instituționale sau politice. În același timp, conectarea firavă a publicului la discursul artei contemporane și la platformele critice independente, care propun un model diferit de comunicare cu sfera socială, menține încă active conotațiile ideologice ale noțiunii de artă publică. Imagistica cultivată, uneori aberantă, nu este, așa cum ne-am așteptat, un manifest al actualității. La fel de simptomatic este și faptul că arta în spațiul public nu devine un cadru de recunoaștere a personalității unui artist, dimpotrivă. Semianonimatul promovat este rezultatul jocurilor sistemului instituțional public și educațional, ce

acționează fără a avea în vedere raporturile critice necesare. De aceea, ca și privitorii, sîntem uneori mai apropiați de tematica lucrării, datorită preferinței pentru un mod de reprezentare figurativ, decît de autorul acesteia. Tîndind către o diminuare a dezbaterii publice, aceste lucrări (de obicei cu tematică istorică sau alegoric-simbolică) sînt marca unui retorism gratuit, colorat de nuanțe naționaliste sau religioase. Ele sînt răspunsul unei guvernări dat propriei sale istorii, fiind dovada ineficienței politiciilor culturale publice.

Scena de artă din România – marcată de nostalgia individuale

Familiarizarea cu monumentele și sculpturile prozaice, pierdute într-o structură urbană și socială vulnerabilă, certifică faptul că abordarea conceptului

de valoare publică suferă de numeroase stîngăcii. Aceste stîngăcii sînt rezultatul unui sistem educațional precar, al absenței unor strategii culturale care să stabilească noi criterii de competență profesională în ceea ce privește producția artistică. Din acest motiv, în spațiul public, o seamă de mituri legate de artist și formele lui de expresie se perpetuează (de exemplu, credința că arta trebuie în primul și-n primul rînd să desfete ochiul). Ori înțelegerea modului contemporan de articulare al artei trebuie să țină seama de faptul că arta nu este doar o zonă de contemplație, ci și un instrument de reflecție. Arta în spațiul public se adresează nu doar unor chestiuni de ordin social și politic imediate, ci și unor aspecte ce țin de recuperare (istorică, artistică). Arta nu este publică doar pentru că este plasată într-un loc public. Arta este publică deoarece punctează complexitatea ideii de

„spațiu public” printr-o relaționare specifică cu anumite vecinătăți – urbane, arhitecturale, simbolice, instituționale – și prin atingerea unor subiecte de interes public. Din păcate, convențiile care însoțesc reprezentarea, precum și experiența receptării gestului artistic de către privitor dovedesc că arta în spațiul public este ruptă de temporalitatea existenței sale istorice. Întîrzierea este produsă de tendința de separare a artei de social, de prezența unei minime reciprocități între actorul social și timpul artistic, precum și de absența ideii de exigență publică. Vina aparține deopotrivă instituțiilor statului și scenei de artă din România – o scenă închisă-in-sine, marcată de nostalgia individuale, de autosuficiență și care va trebui, cît mai curînd posibil, să-și asume o poziție (publică) față de istoria sa recentă.

Prin urmare, ieșirea din această logică a conjuncturii depinde în mare măsură de acceptarea dimensiunii publice a artei ca practică discursivă distinctă în procesul de formare a conștiinței publice. Este nevoie de proiecte specifice, care să susțină prezența activă a artei în spațiul public, asigurîndu-i vizibilitatea și lărgirea audienței. Practicile culturale curente ne confirmă că acest scenariu este „în construcție” și va mai dura pînă cînd fenomenul artistic contemporan va cîștiga recunoașterea firească în peisajul societății. Totul depinde de capacitatea noastră de a valorifica, în avantajul nostru, decalajul temporal moștenit și de reușita cu care instituția publică se va impune drept o structură reglatoare, credibilă în dinamica scenei culturale românești.

Imagine de la conferința și prezentarea proiectului la Biblioteca Centrală Universitară Carol I – Galeria „Galateca” - 20 aprilie 2007

PROJECT SPACE

România a trecut de la un sistem totalitar în care nu exista nici un fel de spațiu pentru o dezbatere critică, la un sistem în care părem să ne cedăm de bunăvoie dreptul de a judeca critic nedreptățile din jur și în care părem să consimțim la un alt fel de dominație, însoțită de o creștere a naționalismului, rasismului și sexismului, care au existat în forme mai ascunse și înainte de 1989, dar care acum sînt arătate și promovate în mod deschis. Toate acestea în cadrul unei economii de piață care permează toate aspectele vieții. Evenimentele din cadrul proiectului vor aduce în prim plan oameni, atitudini, acțiuni care depășesc o situație constrîngătoare sau neprielnică, oameni care își asumă responsabilitatea și înțeleg că depinde de ei să schimbe ceva, inițiative care au în comun lupta împotriva autorității și disponibilitatea de a-și asuma

riscuri, care încearcă să creeze condițiile pentru a gândi diferit. Programul spațiului este structurat pe patru module:

POSTCOMUNISM

Evenimentele din acest modul se referă la felul în care putem analiza trecutul și prezentul, construind spații libere în care putem fi critici și putem influența realitatea. Este important să se arate cu claritate ce a însemnat cu adevărat comunismul în România, dar, de asemenea, este important să fim conștienți că de multe ori critica comunismului este folosită pentru a justifica poziții conservatoare, naționaliste, xenofobe, sexiste etc. și pentru a arăta că drumul pe care este acum România este singura alternativă posibilă.

FEMINISM

Evenimentele din acest modul se referă la necesitatea de a contura și de a declara public poziții feministe, într-un context în care în revistele pentru femei, în emisiunile de la televizor, în viața de zi cu zi este promovată aproape exclusiv o imagine stereotipică despre femei și în condițiile în care cultura majoritară și toate aspectele vieții sînt privite din punct de vedere masculin și heterosexual.

EDUCAȚIE

Evenimentele din acest modul se referă la o educație care să nu se bazeze pe competiție, ci pe colaborare, la moduri de împărțire a cunoașterii care să nu fie ierarhice, la strategii de învățare care să determine conștientizarea faptului că felul

în care construim realitatea depinde de noi.

DISPLAY

Evenimentele din acest modul se referă la felul în care ideologiile dominante devin manifeste în spațiul public (al orașului, în mass media, în felul în care sînt organizate instituțiile, în imaginea acestora), dar și la felurile în care se creează locuri care se sustrag dominației ideologice, în care oamenii își exercită dreptul de a pune în discuție lucrurile, de a gândi critic, locuri în care rămîne deschisă posibilitatea de a alege altceva.

Prezentările, discuțiile, atelierelor, performanțele care vor avea loc la Project Space se vor referi la una sau mai multe dintre aceste patru teme.

SEPTEMBRIE	15	Deschiderea proiectului		
	16	Gîndește global, acționează local 11.00 - 12.00: „Food not bombs - oamenii împotriva războiului”. Inițiativa Libertară (București). 12.30 - 14.30: Atelier despre mobilizarea împotriva C8 - colectivul CAMAS (Iasi). După o scurtă introducere a mișcărilor alter-mondialiste, se va discuta despre dinamica mobilizării anti-C8 din acest an de la Heiligendamm, Germania, despre coreografia protestului, observînd apartenența diferiților actori în cadrul spectrului politic, discutînd și subiecte trecute cu vederea de către mass media, propunînd și cîteva jocuri ce vor avea ca temă C8. 15.00 - 17.00: People Global Action (prezentare realizată de un grup de activiști sociali din Grecia). GA - People's Global Action - și-a început activitatea în 1998, ca o structură care coordona grupări și oameni avînd în comun aceleași idei și practici anticapitaliste și antiautoritare. PGA este inițiatorul informal al caravanei Intercontinental în 1999, a zilelor internaționale împotriva C8, WTO, World Bank, IMF-ului în Seattle, Genova, Praga. În Europa, întrunirile PGA au loc aproximativ o dată la doi ani. Din 1998, aceste întruniri au fost oportunități pentru numeroase schimburi de practici și cunoștințe, de creare a unor legături, care permit o mai bună organizare în acțiuni comune. 17.30 - 20.00: Proiecții de filme independente. De la 21.00: în clubul Basement din București: concert VARLIN - anarcho punk (Franța).		"Gîndește global, acționează local" este titlul unei serii de evenimente realizate de un grup de voluntari care desfășoară proiecte sociale alternative, promovînd gîndirea critică și modele de autoorganizare. Acest grup propune o acțiune directă împotriva diferitelor forme de discriminare (sexism, rasism, xenofobie, antisemitism, homofobie), împotriva autoritarismului și a organizării ierarhice a societății. Evenimentele care se vor concretiza în ateliere, screening-uri, acțiuni și prezentări propun, în afară de analiză, ideea că inițiativa de a pune în discuție și apoi de a schimba lucrurile injuste poate fi la îndemîna oricărui dintre noi. Pe toată durata evenimentului vor fi disponibile publicații „Do it Yourself” (printre care și o minicollecție de fanzine muzicale românești), diverse accesorii contraculturale, precum și materiale informative gratuite.
	17	Gîndește global, acționează local 11.00 - 13.30: Prezentarea alternativei vegetariene (motive etice, ecologice, de sănătate). Societatea Vegetarienilor din România. 14.00 - 15.00: Problema migrației în țările din fostul bloc comunist . Simina Guga - licențiată în sociologie. 15.30 - 17.00: Free Software . Sindicatul - Tîrgu-Mureș. 17.30 - 18.30: Protejarea identității pe Internet - seminar interactiv. 19.00 - 21.00: Atelier de serigrafie . By any Means Distro - București.		
	18	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei”.		În cadrul atelierelor „Loc pentru idei” vom pregăti conținutul și design-ul pentru diferite materiale vizuale, care vor fi prezente în spațiul orașului sub diferite forme (obiecte de îmbrăcăminte, printuri, afișe). Aceste materiale vizuale vor transmite mesaje relaționate la cele patru teme care structurează programul evenimentelor (postcomunism, feminism, educație, display) și vor fi o reflecție a celor discutate în spațiu și a diferitelor asocieri și colaborări între cei implicați.
	19	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei”.		
	20	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei”.		
	21	19.00: Cafeneaua „Eu, tu... și mai cine” organizată de către Asociația ACCEPT.		Asociația ACCEPT este prima organizație neguvernamentală de drepturile omului din România care apără și promovează drepturile LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, persoane transgender) la nivel național. Cafeneaua "Eu, tu... și mai cine", organizată de către ACCEPT, va da ocazia pentru conversații individuale care să pună în discuție ideile preconcepte legate de diferențele dintre noi. Va putea fi consultată, de asemenea, o arhivă publică/personală despre subiecte legate de comunitatea LGBT.
	22	19.00: Prezentarea unor filme documentare legate de probleme LGBT (lesbiene, gay, bisexuali, persoane transgender) pe plan internațional, filme din arhiva ACCEPT.		
	23	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei” - atelier.		
	24	12.00 - 20.00: „La lucru... Spații libere temporare” - ateliere și discuții. Reni Hofmüller.		Reni Hofmüller din Graz este artistă, muziciană, compozitoare și activistă în domeniul folosirii noilor media, tehnologiei și a însemnătății politice a acestora. Atelierele, discuțiile și prezentările care vor avea loc în decursul celor patru zile vor avea subiecte ca: relația dintre gen și tehnologie, rolul <i>free software</i> și <i>open source</i> în promovarea libertății informației, femeile ca producătoare de conținut în domeniul culturii și tehnologiei etc. Conținuturile atelierelor și discuțiilor nu sînt prestabilite, acestea hotărîndu-se împreună cu participantele/participanții în cadrul unei situații non-ierarhice, într-o atmosferă de lucru democratică. Fotografii de documentare făcute în timpul atelierelor și discuțiilor vor fi folosite apoi pentru o apropiere simbolică a spațiului orașului. Locuri din București care au o importanță pentru o istorie alternativă a femeilor vor fi marcate cu aceste fotografii reprezentînd femei în situații non-stereotipice, atît în spațiul real, cît și pe o hartă virtuală a Bucureștiului, hartă găzduită de site-ul proiectului (www.spatiul-public.ro).
	25	12.00 - 20.00: „La lucru... Spații libere temporare” - ateliere și discuții. Reni Hofmüller. 20.00: Poliphonic Orchestra . Performanțe.		
	26	12.00 - 20.00: „La lucru... Spații libere temporare” - ateliere și discuții. Reni Hofmüller. 20.00: „Apropierea ca tehnică artistică cu o bază politică” - prezentare. Reni Hofmüller.		
	27	12.00: Plimbare în oraș, la locurile importante pentru o istorie a femeilor. 20.00: Cină și discuții în grădina spațiului.		
	28	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei” - atelier.		
29	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei” - atelier.			
30	12.00 - 20.00: „Loc pentru idei” - atelier.			

01	12.00 - 18.00: „Loc pentru idei” - ateliere în colaborare cu centrul CARE	Centrul pentru Acțiune și Responsabilitate în Educație (CARE), ce funcționează în cadrul Colegiului Național „George Coșbuc” are scopul de a oferi elevilor, absolvenților, profesorilor un spațiu pentru dialog, pentru dezvoltarea talentelor și folosirea lor în sensul unei implicări comunitare. Atelierul, realizat împreună cu membri CARE (elevi, absolvenți, profesoarele Roxana Marin și Mihaela Ghițiu), va avea ca scop producerea unui set de obiecte practice, care pot fi folosite în viața de zi cu zi (afişe, stickere, semne de carte, orare pentru elevi, hărți, planșe etc.) și care ar atrage atenția, prin forma și conținutul lor, asupra necesității gândirii critice și asupra faptului că schimbarea poate veni din partea fiecăruia dintre noi. Toate obiectele realizate în timpul atelierelor vor fi disponibile în formă electronică pe site-ul proiectului.
02	12.00 - 18.00: „Loc pentru idei” - ateliere în colaborare cu centrul CARE	
03	19.00: „Școlile publice din România: instrumentele Bisericii pentru perpetuarea discriminării de gen” - prezentare susținută de Emil Moise.	Prezentarea cu titlul „Școlile publice din România: instrumentele Bisericii pentru perpetuarea discriminării de gen”, susținută de Emil Moise, va avea ca subiect modul în care, prin predarea confesională a disciplinei Religie în școlile publice, dar și prin acțiunile colaterale ce decurg din acest fapt se transmit și astfel se perpetuează relațiile de putere în general, relațiile de putere cu conținut de gen, în special. Emil Moise este activist și profesor de discipline socio-umane. Are ca domenii de interes: cultura și atitudinea civică, etica aplicată, drepturile ființei umane, teoria deciziei sociale, promovarea toleranței și a respectului față de ființa umană și mediul înconjurător.
04	18.00 - 20.00: „Ofensiva generozității” - discuții și prezentări. Proiect invitat - Centrul Comunitar Rahova-Uranus - arhitecta Ruxandra Antal.	„Ofensiva Generozității” este un grup de artiști și voluntari care lucrează cu comunitatea din zona Uranus-Rahova, în cadrul proiectului Construieste-ți comunitatea , un proiect de artă comunitară și de implicare socială. Atelierele și discuțiile propuse de către grupul „Ofensiva Generozității” se vor baza pe prezentarea unor filme documentare în care oameni din zonă vorbesc despre viața lor și despre efectele gentrificării, a documentației unor piese de teatru scrise și jucate împreună cu oamenii din cartier, documentația reamenajării unui parc din zonă și a înființării unui „colț al vorbitorului”, unde oamenii pot să vorbească despre problemele lor, prezentarea unei propuneri de proiect pentru un centru comunitar de către arhitecta Ruxandra Antal. Împreună cu elevi și absolvenți activi în cadrul centrului CARE, membrii grupului „Ofensiva Generozității” vor conduce un atelier despre realizarea unor hărți personale.
05	12.00: „Ofensiva generozității” - atelier „Harta personală” - realizat împreună cu membrii cercului CARE.	
06	19.00: „Construcția identității marțiale masculine pe modulul maturitate/ima-turitate în România” - prezentare și screening. Ștefan Tiron.	Prezentarea „Construcția identității marțiale masculine pe modulul maturitate/ima-turitate în România”, susținută de către Ștefan Tiron, va adresa întrebarea dacă imaginea bărbatului de dinainte de 1989, ajuns micul luptător, sempai, antrenor, maestru, este întotdeauna legată de un anume model de masculinitate antrenată la perfecțiune în mijlocul naturii sau în mijlocul sufrager-rii. O masculinitate plasată într-o natură aflată la marginea drumului, lângă picnic, sau alături de stațiunile balneoclimaterice. Mo-delele de bărbați (bruzi, cichiceni, dudikof, arnold) erau așiate pe pereți sau studiate direct din filmele de arte marțiale piratate. Vom urmări o succesiune de astfel de modele printr-o proiecție de poze și un film cu „lupte”. Ștefan Tiron este curator și, con-form descrierii sale, „paranoia double agent, information dealer, dirty data miner, info broker, shady somatic recipient and dama-ged cortical data retriever”.
07	19.00: „Inițiativa One Laptop Per Child in Romania” - prezentare și discuții. Liviu Pop.	Prezentarea „Inițiativa One Laptop Per Child în România” se va referi la proiectul OLPC inițiat de Nicolas Negroponte, care propune o alternativă educațională revoluționară destinată țărilor din lumea a treia, dar nu numai. Chiar dacă laptopul proiectat de către reprezentantul MIT pare modest ca și caracteristici tehnice, în comparație cu standardele tehnologiilor informațio-nale de ultimă oră, ar putea reprezenta o îmbunătățire radicală a sistemului educațional românesc. Povestea acceptării inițiale și a îngropării ulterioare a proiectului de către politicienii români nu ar trebui să fie ultimul capitol al OLPC-ului în România, ci începutul unei dezbateri serioase despre modernizarea reală a educației în România. Liviu Pop este cercetător în arheologie me-dia, cultură analogică și digitală, digitalizarea arhivelor și producție media independentă.
08	19.00: Ce mai fac eroii noștri? - prezentare și discuții. Cristian Cercel.	Prezentarea „Ce mai fac eroii noștri?” va fi susținută de Cristian Cercel. În timpul național-comunismului promovât de Ceaușescu, manualele școlare (de istorie și literatură română mai cu seamă) prezentau o narațiune eroizată a istoriei românilor (n.b.: istoria era a românilor, și nu a României). Fără existența unor alternative autentice, monopolul producerii și reproducerii de identitate se afla în mâinile Partidului, unul dintre canalele cele mai importante prin care o identitate națională departe de a fi all-inclusive era propagată fiind sistemul educațional. Care este însă situația acum, după ce manualele alternative au devenit o realitate cotidiană pentru elevii de liceu? Cum o mai duc acum vajnicii noștri eroi naționali? Cât de diferită este actuala „narațiune română” față de cea din epoca național-comunistă? Cristian Cercel este traducător, absolvent al departamentului de Studii Europene din cadrul Facultății de Litere a Universității București, Master of Arts în Nationalism Studies, la Central Eu-ropean University, Budapesta.
09	19.00: „Despre comunism nu se vorbește la colțul străzii” - screening și dis-cuții. Valeriu Antonovici.	Despre comunism nu se vorbește la colțul străzii este un film despre memorie, realizat de Valeriu Antonovici, care surprinde perspective diferite ale raportării la experiența comunismului, pornind de la discursurile oficiale, până la opiniile simpatizanților fostului PCR, părțile oamenilor aleși absolut aleatoriu, în parc, pe stradă, la metrou și comentariile unor sociologi, antropologi, politologi, perspective care lasă loc unei analize mai nuanțate. Vizionarea filmului va fi urmată de discuții libere în prezența au-torului. Valeriu Antonovici este cercetător în domeniul socio-uman și realizator de filme documentare.
10	12.00 - 20.00: „ak kraak - videoactivism și documentare critică în contextul activismului” - prezentare, atelier, proiecții de filme. Katharina Koch, Marie Du Vinage, Florian Hülsley, Elizabeth Grenier.	Prezentarea „ak kraak - videoactivism și documentare critică în contextul activismului” va fi susținută de către Katharina Koch, Marie Du Vinage, Florian Hülsley și Elizabeth Grenier. Alături prezentarea istoriei și activității grupului de video activism ak kraak din Berlin, în contextul mișcării anarhiste din Germania și internaționale, cit și atelierul despre moduri alternative de a produ-ce filme documentare vor cuprinde idei despre strategii de autoorganizare, despre conceptul de <i>do it yourself</i> , despre o raporta-re critică la filmul documentar diferită de cea <i>mainstream</i> corporatistă, despre feluri de a lucra împreună. Va fi proiectată o selecție de filme din arhiva „ak kraak” realizate în perioada 1990-2007 și va putea fi consultată o arhivă cu postere și materiale in-formativă despre activitatea grupului.
11	19.00: Prezentare Indymedia România.	„Indymedia adună laolaltă grupări de media și jurnaliști independenți pentru a prezenta știrile în stil <i>grassroots</i> , necomer-cial. Indymedia e un canal democratic de media pentru crearea unor descrieri radicale ale realității, redată atât cu acuratețe, cât și cu pasiune.” (indymedia.org) Prezentarea se va referi la media independentă ca alternativă la acceptarea pasivă a unei „obiectivități jurnalistică” venite de sus în jos și alinate la ideologia dominantă, adică la dinamica pe care se bazează interacția tradițională a publicului cu mass media comercială. Se vor pune în discuție punctele din misiunea site-ului Indymedia România: crearea unei platforme pentru promovarea justiției sociale, libertății de expresie și a informației, pentru democratizarea tehnolo-giei și a expertizei, spargerea monopolului media și dezvoltarea unei „prese alternative”, promovarea principiului <i>do it yourself</i> , construirea de rețele și cooperare.
12	13.00 - 16.00: „Idei preconcepate - o zi în media”; „Strategii antirasiste”. Ateliere Ladyfest. 17.00 - 19.00: „Activismul în viața publică românească”. Masă rotundă moderată de Marius Stoica. 20.00: „Granițele tranziției”. Prezentarea filmului <i>Common-places of Transition</i> , un proiect video colaborativ între D Media (România), Interspace (Bulgaria), Videoaktiv (Germany) și K.SAK (Moldova). Prezentarea primului video finali-zat din cadrul proiectului, numit <i>Border Diaries</i> (D Media și K.SAK, 2007). Prezentarea va fi urmată de discuții despre tranziție și postcomunism. Joanne Richardson.	
13	10.00 - 19.00: „Vegan baking”; „Femei și tehnologie”; „Identități queer/(bi)sexualitate”; „Discuții/ateliere despre comunicare non-lerarhică, feministă, non-violentă și org-anizarea în grup”; „Maternitatea și implicațiile sale sociale și politice”; „Un text co-lectiv despre teamă”; „Radical reading”. Ateliere Ladyfest. 20.00: „Munca femeilor”. Prezentarea a două video-uri care sînt parte din colaborarea între grupurile D Media și Candida TV (Italia): <i>Made in Italy</i> (2006, 42”) și <i>Eden</i> (2006, 18”). Filmele vor fi urma-te de o prezentare a noului proiect D Media în colaborare cu Videoaktiv despre mun-ca femeilor și precaritate și de discuții despre schimbările legate de munca femeilor din 1989 și pînă azi. Joanne Richardson.	Ladyfest este un festival non-profit organizat de voluntari - în marea majoritate femei - pentru încurajarea comunicării între femei și pentru oferirea unui spațiu creativ și a unei platforme pentru folosul femeilor. Cele trei zile de discuții și ateliere care se vor desfășura în colaborare cu proiectul <i>Spațiul Public București Public Art Bucharest 2007</i> se vor referi la subiecte ca: prezența femeilor în spațiul public, identități queer, (bi)sexualitate, activism contra violenței de gen, maternitatea și implicațiile sa-le sociale și politice, femeile ca realizatoare de conținut pe Internet, video activism și identitatea de gen etc. „Activismul în viața publică românească” va fi o masă rotundă despre înțelesurile activismului în politică, mass media, mediul academic, mediul ar-tistic, societatea civică și comunitățile sociale alternative. Se va pune problema sensului activismului din diverse puncte de ve-dere și a carențelor pe care uzitatea și suprauzitatea acestui termen le poate avea în contextul românesc, mai ales în mass me-dia. Marius Stoica a studiat filosofia la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca și este membru în grupul D Media din 2004, în cadrul căruia a organizat la Arad și Timișoara întâlniri și proiectii video legate de video activism; a fost implicat în câteva pro-iecte video recente ale grupului. Este preocupat de problemele pe care atitudinea activistă le ridică (globalizarea, poluarea, drepturile omului etc.) și de cultura contemporană alternativă (mișcarea <i>open source</i> , cultura psihedelică, <i>post-left anarhism</i> etc.). Joanne Richardson propune trei serii de proiecții de filme, urmate de prezentări și discuții pe subiecte referindu-se la granițe, activism, tranziție, postcomunism, munca femeilor, precaritate. Joanne Richardson este fondatoarea Asociației D Media din Cluj (un ONG care își are sfera de activitate la intersecția dintre noile tehnologii și arta activistă), este editoarea a două cărți despre teoria media și este autoare a numeroase eseuri despre artă, software, copyleft, video activism, munca imaterială, post-comunism și a unor video-uri despre globalizare, migrație și granițe.
14	10.00 - 16.00: „Gen și wikipedia/prezența femeilor în spații pe Internet”; „Atelier/forum/panel despre prostituție și trafic sexual”; „Video activism”; „Corporalitatea noastră”. Ateliere Ladyfest. 19.00: „Vieți precare”. Prezentarea a trei video-uri publicate în revista pe DVD „Precarity”, editată de Candida TV (2005). Video-urile prezen-tate au fost realizate de Chainworkers (Italia), Intermitants du Spectacle (Franța) și Precarias a la Derivas (Spania). Prezentarea lor va fi urmată de o discuție despre bazele teoretice ale discursului, despre precaritate și despre recente abordări critice feminis-te. Joanne Richardson.	
15	Închiderea proiectului.	

Proiectele artistice

Aceste proiecte și intervenții artistice deschid fiecare câte o linie de discurs critic în spațiul public, care ar trebui urmată și adâncită prin alte proiecte. Crearea precedentului însă e adeseori partea cea mai dificilă, astfel încât arta publică în România ar trebui de acum încolo nu doar să fie mai simplu de realizat, dar și mult mai ușor receptată și acceptată. – **RALUCA VOINEA**

What the fuck are you staring at!? – Anetta Mona Chișa

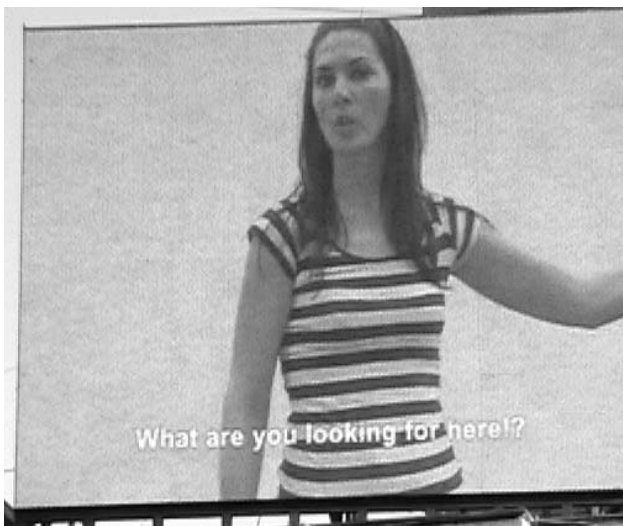
Pe 20 iunie s-a lansat, în București, filmul Anettei Mona Chișa, *What the fuck are you staring at!?*, pe ecranele cinematografului Ci-typex și pe ecrane digitale outdoor și indoor din oraș. Cu o durată variind între 10 și 40 de secunde, filmul prezintă o tânără care se adresează privitorului într-un mod agresiv verbal, reacționând la o potențială privire insistență a acestuia.

Astfel, obiectul privirii – fie că îl asociază cu imaginea unei femei, fie cu un produs estetic – se revoltă împotriva rolului pasiv pe care ar trebui să îl joace și creează disconfort prin inversarea ierarhiilor. O femeie care folosește un limbaj neconvențional în plină stradă sau o imagine de contemplant care nu se mai lasă privită nu sînt ușor de acceptat în societatea românească. O ipocrizie conservatoare face ca reacția la acest gen de intervenție să fie de cele mai multe ori una de refuz. Astfel, o lucrare care trebuia să determine un proces de reflecție, atât asupra ierarhiilor de gen, cât și asupra felului în care locuitorii orașului se lasă acaparați de o cultură a consumului pasiv și a spectacolului, a fost întâmpinată, în schimb, de o critică bazată pe delegarea responsabilității pentru propriile păreri, astfel încît respingerea conținutului lucrării, în cele câteva cazuri în care aceasta a fost exprimată, s-a întemeiat pe o pretinsă necesitate a respectării codurilor de limbaj și de comportament.

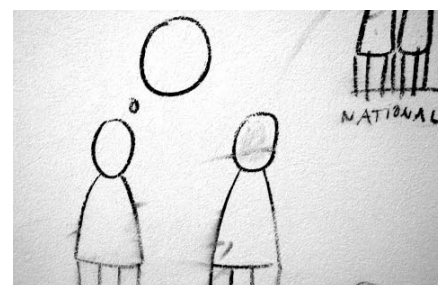
Lucrarea Anettei Mona Chișa a fost prima dintr-o serie de intervenții artistice propuse în cadrul proiectului *Spațiul Public București / Public Art Bucharest 2007*, care sînt cu siguranță incomode, pentru că se îndepărtează de rețetele de artă în spațiu public experi-

mentate pînă acum în România. Aceste rețete se bazează pe o tradiție a monumentului și monumentalului, în sens glorificator eroic patriarhal și naționalist, fie trec de la facil la kitsch, încercînd să „împodobească“ un oraș care în general suferă de exces de ornament (de la gunoaie la reclamele gigantice, de la balcoanele de bloc modificate de proprietari, la șantierele de construcție răspîndite mult în afara perimetrului destinat lor). *Spațiul Public București / Public Art Bucharest 2007* este un proiect pilot și în sensul în care genul

de discurs pe care îl propune nu aspiră la popularitate instant, ci este un discurs livrat împreună cu un set de ambiții și scopuri declarate. Printre acestea se numără: inițierea unui proces de disociere în conștiința publică între arta publică și decorație urbană; introducerea în spațiul discursiv românesc a unor noțiuni de teorie critică legate de sfera publică; antrenarea în proiect a unui public cit mai divers, începînd chiar cu reprezentanții instituțiilor a căror colaborare este necesară pentru realizarea proiectelor.

Anetta Mona Chișa – *What the fuck are you staring at!?*. 00'10, video color cu subtitrare 2001-07. Prezentare pe un panou digital outdoor în Piața Națiunilor Unite, București (oferit de Media Advertising)

Dan Perjovschi – *Thinking*. Desen pe perete, a 52-a Bienală de la Veneția, 2007

Monument (Istorie/Isterie 2) – Dan Perjovschi

Fără a se cunoaște exact originea lor, statuile vivante fac astăzi parte din peisajul turistic obișnuit și se adaugă de obicei moștenirii culturale pe care fiecare metropolă și-o valorifică. De la mimi lucrînd ca „freelanceri“ în centrele întesate de turiști și acceptînd o plată în schimbul unei fotografii, pînă la performerii care participă în festivaluri de gen și în expoziții de artă, statuile vivante fac dovada unei măiestrii a detaliului și unei integrări perfecte în spectacolul cotidian. *Monument (Istorie/Isterie 2)*, proiectul lui Dan Perjovschi, folosește însă această formă binecunoscută pentru a resuscita memoria recentă a spațiului public românesc. Un spațiu public care nu este definit de utilizarea patrimoniului drept capital turistic sau de folosirea străzii drept spațiu de intervenție creativă, ci de violență, agresiune, intoleranță, zgomot excesiv și incapacitate de a-și asuma democrația ca și coexistență civilizată. În acest sens, Dan Perjovschi reamintește, într-o manieră tăcută, însă directă, momentul încă discutat și disputat, momentul de isterie colectivă și manipulare brută al mineradelor din anii '90. Minerul și studentul care vor putea fi înțelși drept statuie vie timp de o săptămînă în Piața Universității din București reprezintă astfel un antimonument, amintînd necesitatea asumării responsabilității comune pentru istoria pe care cu toții am construit-o.

Mircea Cantor – *Tăcerea Mielilor/The Silence of the Lambs* 1998-2003. Cadru din film

Tăcerea Mielilor/The Silence of the Lambs – Mircea Cantor

Tăcerea Mielilor/The Silence of the Lambs este o cercetare începută în 1998 și rezultată într-o carte și într-un film, realizate de Mircea Cantor. Proiectul documentează obiceiul tăierii mielilor în perioada sărbătorilor de Paște și relația țărănilor cu schimbările din societatea românească, între care și aderarea la Uniunea Europeană, cu setul de reguli pe care aceasta le impune. Artistul urmărește, printr-o privire documentară dar și personală, felul în care vechi cutume dispar rapid în procesul unei tranziții – economice și politice – haotice și corupte, a cărei finalitate pare să o reprezinte ștergerea diferențelor și neutralizarea nuanțelor. Prezentarea filmului *Tăcerea Mielilor* la televiziune reprezintă, de asemenea, un comentariu asupra registrului de spectacol în care știrile difuzate de media se plasează de obicei. Astfel, un subiect care a fost mai ales în ultima vreme în prim plan este văzut într-un context mai adînc și invită la reflecție asupra unor teme generale privind identitatea României în noile configurații europene.

Contemporary Art Archive/Center for Art Analysis – Lia Perjovschi

Timp de mai bine de 20 de ani, proiectul Liei Perjovschi, *Contemporary Art Archive/Center for Art Analysis (CAA)*, a funcționat ca un spațiu deschis pentru discuții, întîlniri, distribuire și schimb de informații, contacte și idei. *CAA inventory* reprezintă punctul final al unei etape. Materialele constînd în cărți, cataloage, pliante, filme, multipli etc. referitoare la arta și cultura contemporană și care au constituit baza sau au fost generate în cadrul întîlnirilor CAA, sînt inventariate, înregistrate, împachetate. Procesul inventarierii este făcut vizibil timp de o săptămînă în luna septembrie, cînd atelierul CAA devine, o dată în plus, atelier deschis publicului. Pe de altă parte, urmele acestor activități, configurațiile umane care s-au creat de-a lungul timpului în cadrul sau împreună cu CAA au fost rememorate și catalogate de Lia Perjovschi în cartea sa de artist, publicată cu ocazia proiectului.

Lia Perjovschi – *CAA (Contemporary Art Archive/Center for Art Analysis)* 2007

Spațiul de proiecte – grupul H.arta

Un alt proiect care lucrează în mare măsură cu teme legate de intoleranță este acela coordonat de grupul H.arta. Cele trei artiste au pregătit un spațiu de proiecte cu un program zilnic timp de o lună, care va funcționa atât ca un *info point* pentru întreg proiectul *Spațiul Public București / Public Art Bucharest 2007* – unde publicul poate accesa informații despre proiect și despre artiștii participanți sau poate consulta publicațiile proiectului –, cât și un proiect artistic în sine. *Spațiul de proiecte (Project Space)* este structurat pe 4 teme: postcomunism, feminism, educație și display, pentru dezbateră fiecareia dintre acestea fiind invitați participanți din diferite zone culturale sau sociale, majoritatea reprezentând inițiative din zona independentă, care au drept scop combaterea prejudecăților și crearea de noi formate ale gândirii față de celălalt în spațiul public românesc.

H.arta – Inițiativă. Foto-colaj, 2007

Daniel Knorr – *Carte de Artist*. Cadru din film. DVD, 32', 2007

Tramvaie și instituții – Daniel Knorr

Un proiect care abordează spațiul public ca loc al întâlnirii dintre locuitori și instituțiile naționale este *Tramvaie și instituții*, al artistului Daniel Knorr. Acesta intervine pe mijloacele de transport în comun din capitală folosind însemnele identității corporative a unora dintre instituțiile cele mai importante pentru cetățeni, cum ar fi Poliția sau Crucea Roșie. Astfel, instituțiile sînt prelungeți în spațiul public, și locuitorii pot decide ca din spectatori ai unor lucrări să devină parte din acestea. Timp de o lună, tramvaiele respective vor circula în oraș oferind un peisaj dinamic al interacțiunii dintre oameni și instituțiile care îi reprezintă.

Nicoleta Esinencu – *Punct de colectare fier vechi*. București, 2007

A(II)Rh+ – Nicoleta Esinencu

Un alt subiect foarte mediatizat recent este acela al discriminării. Sub impulsul aceluiași reguli europene, societatea românească este din ce în ce mai mult nevoită să-și înfrunte privirea egocentristă și naționalistă, tot mai multe inițiative și organizații apar care încearcă să instituie o normalitate a diferenței – de gen, de rasă, de orientare sexuală etc. În acest

context, nu foarte mulți artiști abordează acest subiect, adesea pentru că proiectele lor ar trebui susținute de un cadru mai larg de dezbateri, astfel încât să nu dea impresia de accidente izolate.

Pentru *Spațiul Public București / Public Art Bucharest 2007*, dramaturga Nicoleta Esinencu intervine prin portavoce umane în peisajul sonor al capitalei, cu fragmente din piesa ei, *A(II)Rh+*, un text nu despre discriminarea la nivel colectiv, ci despre acea intoleranță care,

în grade diferite de intensitate, se regăsește în fiecare individ. Proiectul Nicoletei Esinencu aduce aceste realități în atenția locuitorilor din diferite cartiere ale orașului, prin intermediul romilor care străbat străzile zilnic în căutare de fier vechi. Astfel, refrenul „fiare vechi cumpărăm”, care răsună în spatele blocurilor sau pe străzile cu case dărăpănate, va deveni pentru o săptămână doar o parte dintr-un discurs ce îi include și pe aceia care îl rostesc.

hot art 6 – H.C.L.M.B. 10/25/01/2001/Peisaj în curtea din dos a orașului – Șerban Sturdza & Virgil Scripcariu

În cele din urmă, dar nu mai puțin important, un proiect special va fi prezentat pe 16 septembrie. Arhitectul Șerban Sturdza, împreună cu artistul Virgil Scripcariu, invită publicul bucureștean undeva aproape de marginea capitalei, pentru a contempla rezulta-

te dispariției spațiului verde din oraș și a discuta împreună despre posibilitățile de a contracara acest proces. *hot art 6 – H.C.L.M.B. 10/25/01/2001/Peisaj în curtea din dos a orașului* este pe de o parte o metaforă despre eficacitatea artei ca instrument de persuasiune publică, iar pe de altă parte un îndemn la acțiune, la punerea în practică efectivă a legilor și normelor care ar trebui să facă din salvarea mediului o prioritate și nu doar o prevedere ignorată sistematic prin privilegierea intereselor economice.

Lansarea website-ului www.spatiul-public.ro 20 iulie 2007

Dilmana Iordanova și Mihaela Kavadanska în timpul performanței NTERVINO. AV Urban Explorer.

Programul proiectului

Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007

Curatori: Marius Babias, Sabine Hentzsch

Coordonarea proiectului: Raluca Voinea

Asistentă de proiect: Irina Gheorghe

20 aprilie – 15 octombrie 2007
20 aprilie 2007

Conferință și prezentarea proiectului la Biblioteca Centrală Universitară Carol I – Galeria „Galateca“

Participanți la conferință: Marius Babias, Marlis Drevermann, Sabine Hentzsch, Olaf Metzler, Timotei Nădășan, Horia-Roman Patapievici, Șerban Sturdza și Michael M. Thoss

Mai 2007

Daniel Knorr – Rezidență la Sinaia, oferită de Swiss Cultural Programme South-East Europe and Ukraine, a programme of SDC (Swiss Development Cooperation) and Pro Helvetia, în colaborare cu Centrul European de Cultură Sinaia.

20 iunie – 20 iulie 2007

Prezentarea filmului *What the fuck are you staring at?* al artistei Anetta Mona Chișu, la Cityplex Cinema și pe ecrane digitale în București, un proiect realizat în colaborare cu firmele Media Advertising și Monopoly Media.

20 iulie 2007

Lansarea website-ului www.spatiul-public.ro.

Prezentări de Florian Schneider și Joanne Richardson, masă rotundă cu Dana Catona, István Szakáts, Rarița Szakáts și Valentin Panduru, *performance* multimedia interactiv cu Dilmana Iordanova, Mihaela Kavdanska, Matze și Tim Wolff.

Ordinul Arhitecților din România

Eveniment organizat de E-cart.ro

Iulie – Septembrie 2007

Nicoleta Esinencu –

Artist-în-rezidență la București, în colaborare cu Ordinul Arhitecților din România

Septembrie 2007

Revista-proiect în colaborare cu „Suplimentul de cultură“

Contribuții de: Marius Babias, Boris Buden, H.arta, Sabine Hentzsch, Alina Șerban, Raluca Voinea

Septembrie 2007

Revista-proiect în colaborare cu „Observator Cultural“

Contribuții de: Marius Babias, Boris Buden, Eduard Constantin, Oliver Marchart, Ciprian Mihali, Suzana Milevska, Vlad Morariu, Simon Sheikh, Ovidiu Țichindeleanu

Sâmbătă, 15 septembrie 2007

14.00: Lansarea proiectului *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007*

Ordinul Arhitecților din România

Str. Pictor Arthur Verona, nr. 19, sector 1, București

Discursuri de deschidere a proiectului: Sabine Hentzsch și Marius Babias, Horia-Roman Patapievici, Michael M. Thoss

16.00: Monument (Istorie/Istorie 2) – Dan Perjovschi

Piața Universității, sector 1, București

Proiectul lui Dan Perjovschi readuce în memoria locuitorilor un moment din istoria recentă a României, mineralele de la începutul anilor '90, recreat sub forma unei statui vivante. *Monument (Istorie/Istorie 2)* este interpretat zilnic, timp de o săptămână, în Piața Universității din București.

15 – 22 septembrie 2007, 17.00-20.00

17.30: Contemporary Art Archive/Center for Art Analysis – Lia Perjovschi

Atelierul CAA
Str. General Berthelot, nr. 12, sector 1, București

CAA (*Contemporary Art Archive/Center for Art Analysis*) a funcționat ca arhivă, atelier deschis, proiect de cercetare și educație alternativă, organizat de Lia Perjovschi între 1985 și 2007. În septembrie – octombrie 2007, CAA trece printr-un proces de inventariere, în urma căruia proiectul este închis temporar și pregătit pentru o altă etapă.

CAA Inventory – Open Studio
17 – 22 septembrie 2007, 11.00 – 19.00

19.00: Tramvaie și instituții –

Daniel Knorr

Proiectul *Tramvaie și instituții* invită publicul bucureștean să descopere și să călătorească în patru tramvaie obișnuite din transportul în comun al capitalei, care au fost folosite ca suport pentru reprezentarea vizuală a unor instituții naționale din România. Tramvaiele circulă în perioada desfășurării proiectului, între 15 septembrie și 15 octombrie.

22.30: Party

Duminică, 16 Septembrie 2007

11.00: Project Space – H.arta

Ordinul Arhitecților din România

Str. Pictor Arthur Verona, nr. 19, sector 1, București

Project Space constituie un loc de întâlnire și de informare asupra întregului proiect *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007* și, în același timp, invită publicul la o serie de evenimente zilnice între 15 septembrie și 15 octombrie, organizate de grupul H.arta într-un program structurat pe patru teme (postcomunism, feminism, educație și display) și constând în prezentări, discuții, ateliere, *performance*-uri.

13.30: hot art 6 – H.C.L.M.B. 10/25/01/2001/Peisaj în curtea din dos a orașului – Șerban Sturdza & Virgil Scripcariu

Drumul Jilavei, nr. 12, sector 4, București

Acest proiect provoacă locuitorii capitalei și reprezentanții instituțiilor publice la un moment de reflecție asupra modului sistematic în care spațiul verde din oraș este distrus pentru a face loc ansamblurilor comerciale sau rezidențiale.

16.00: A(I)Rh+ – Nicoleta Esinencu

Duminică, 16 septembrie 2007, 16.00

Punct de colectare fier vechi Strada Lizeanu, RATB Reinvierii (Linia 34), sector 2, București

Proiectul Nicoletei Esinencu invită la o incursiune în cartierele Bucureștiului printr-o piesă de teatru despre realitatea discriminării, pe traseele de fiecare dimineată ale romilor în căutare de fier vechi.

19.00: Tăcerea Mieiilor – Mircea Cantor

Institutul Cultural Român
Alexandru, nr. 38, București

Tăcerea Mieiilor (1998/2003) este un proiect ce documentează obiceiul tăierii mieiilor în perioada sărbătorilor de Paște și schimbările prin care trece societatea românească postcomunistă supusă noilor reglementări ale Uniunii Europene. Filmul rezultat în urma acestei cercetări este prezentat în premieră la București, la sediul ICR, și va fi difuzat la TVR Cultural în luna octombrie.

PARTENERI

Instituții partenere

GOETHE-INSTITUT
BUKAREST

INSTITUTUL
CULTURAL
ROMÂN

Allianz
Kulturstiftung

Cu sprijinul

Programul Cultural al Președinției Germaniei la UE în 2007,
oferit de Ministerul de Externe al Germaniei

ERSTE Stiftung

Parteneri media

I D E A
artă + societate

Suplimentul
DE CULTURĂ

Verlag der Buchhandlung
Walther König, Köln

OBSERVATOR
CULTURAL

asociația
e-cart.ro